

A MAGYAR NÉPHADSEREG HADTÁPSZOLGÁLATI ÁGAIRÓL

Az MN ruházati szolgálata

Az előszó ürügyén

Nátrán György ezredes

Az utóbbi néhány esztendőben a ruházati szolgálat munkájáról, terveiről a kívánatosnál kevesebb publikáció jelent meg a néphadsereg sajtótermékeiben. Ez többek között azzal indokolható, hogy ebben az időszakban fontos döntések előkészítésén munkálkodtunk és nem lett volna helyénvaló, ha a közvéleményt még ki nem forrott, el nem döntött kérdésekről tájékoztatjuk. Emellett szükséges azt is megemlíteni, hogy a szolgálat helyzete, lehetősége több vonatkozásban módosult, amelyhez tevékenységünk hozzáigazítása jelentős mértékben lekötötte a figyelmünket. Miután a közelmúltban a döntések megszülettek és körvonalazódtak intézményi rendszerünk módosításának főbb irányai, most arra vállalkozhatunk, hogy fejlesztési eredményeink összefoglalása mellett a szolgálat mai helyzetét, sokrétű feladatait és nem utolsósorban gondjait a „Hadtápbiztosítás” hasábjain bemutassuk.

A mondanivalót igyekeztünk úgy összeállítani, hogy az olvasó – bár nem összefüggően, de több oldalról és részint történetiségében – kellő mélységű bepillantást nyerjen a szolgálat életébe. E cikksorozatban többek között szó lesz a katonai öltözetek korszerűsítése terén végzett munkálatokról, szabályozóink korrekciójáról és mindazokról a változásokról, amelyek működési és kapcsolati rendszereinkben végbementek. Megszólaltatunk ruházati szolgálatvezetőket és ipari szakembereket is. Úgy vélem, e sokszínűség feljogosít arra, hogy az előszóban – a részleteket elhagyva – csupán helyzetünk általános megítélése és néhány probléma felvázolására szoritkozzam.

Egy olyan ágazat munkáját, mint amilyen a ruházati szolgálat, reálisan annak figyelembevételével lehet megítélni, hogy az mennyiben képes eleget tenni a katonai felsővezetés általános követelményeiből, a társadalmi fejlődésből és a személyi állomány elismert szükségleteiből reá háruló kötelezettségeknek. E kérdésre viszont nem könnyű választ adni, mert a változó helyzet át- meg át-értékeli ezeket a követelményeket és természetesen lehet venni, hogy a mérce mindig magasabb a lehetőségeknél.

A mérlegelés során alapvetőnek kell tekinteni, hogy a népgazdaság kedvezőtlen helyzete és több más zavaró tényező ellenére az elért színvonalat, a normák reálértékét mind ez ideig nem tudtuk tartani. Sőt – gazdálkodási tartalékain kiaknázásának eredményeként – a katonai öltözetek esztétikai, viselési tulajdonságait is javítani tudtuk, lépést tartva a haditechnika fejlődésével és a fiatalok öltözködési szokásainak változásával. Eredményeink elérésé-

ben nem kis része van annak, hogy a több évtizedes múlttal rendelkező intézményi rendszerünk – a közben elvégzett korrekciókkal – ma is kellően rugalmas, befogadja a változásokat és nem csak a jelent, hanem a jövő egyes elemeit is magában hordozza. Összességében tehát azt lehet megállapítani, hogy a szolgálat képes a fentebb vázolt követelményeknek eleget tenni. Ha viszont az erőfeszítéseket, illetve a ráfordításokat szembeállítjuk az elért eredménnyel, be kell látnunk, hogy az élet néhány vonatkozásban túlhaladott bennünket és munkánk hatékonysága is több kívánnivalót hagy maga után, a felsőszinttől egészen a végpontokig.

Rátérve egyes fontosabb területek áttekintésére, megállapítható, hogy az öltözködési rendszerünk, vagyis az a ruhatár, amely ma az állomány rendelkezésére áll – a közelmúltban történt változtatásokat is figyelembe véve – korszerű, összhangban van mind az általános, mind a speciális követelményekkel és nem utolsósorban nemzetközileg is kiállja az összehasonlítás próbáját. Ehhez azonban hozzá kell tenni, hogy ma még nem minden kérdés tekinthető teljesen rendezettnek. Egyes cikkek műszaki színvonalával nem lehetünk elégedettek és – főként a nyersanyagforrások gyakori változásai vagy technológiai problémák miatt – a gyártás során is előfordulnak nemkívánatos jelenségek, amelyek az állomány körében jogos észrevételeket váltanak ki. Világosan látjuk, hogy a szolgálatnak a folyamatban levő fejlesztési feladatai mellett olyan alternatív megoldásokat is ki kell munkálnia, amelyek – az öltözetek jellegét és formáját megőrizve – hosszabb távon egyaránt összhangba hozhatók a változó követelményekkel és nyersanyag-biztosítási lehetőségekkel. Ebben a munkában, amelyet lényegében már elkezdtünk, nagymértékben támaszkodunk az élenjáró tudományos módszerekre, elsősorban az érték- és funkció elemzése, a kutatóintézetek és a gyártó vállalatok szellemi kapacitására. Úgy ítéljük meg, hogy a tervidőszak végére ki tudunk alakítani egy olyan fejlesztési koncepciót, amely felhasználja a ruházat-fiziológiai kutatások eredményeit, figyelembe veszi az életszínvonal és a technikai haladás várható alakulását és az ebből levonható következtetéseket.

Költségvetési gazdálkodásunk huzamos idő óta eredményes. A szükségleteket, kisebb átmeneti zavaroktól eltekintve, megbízhatóan ki tudjuk elégíteni. E summázott megállapítás mellett azonban azt is látni kell, hogy a felszínen maradásért milyen körülmények között kell nap mint nap megküzdenünk.

Szolgálatunk sajátos helyzete, hogy a nekünk gyártott termékek alapanyagainak nagy része (mintegy 60–70%-a) importból, ennek is több mint fele nyugati relációból származik. Anyagbiztosítási tevékenységünkben zavarokat okoznak az import nyersanyagok behozatalának korlátozásai, a szállítási határidők gyakori csúszásai és nem utolsósorban a változó nyersanyag-beszerzési források, amelyek ellátási gondjaink mellett az egyenruházat minőségében is szóródásokat idéznek elő. Ezeket a problémákat sok utánjárással végül is többnyire át tudjuk hidalni. A baj általában ott van, hogy az információk akkor jutnak el hozzánk, amikor a szállítási késedelem elháríthatatlan. Felismerve a helyzetet, mostanában nagy gondot fordítunk a nyersanyag-háttár időbeni felderítésére. A mainál hatásosabb beavatkozásra viszont csak akkor nyílik meg a lehetőségünk, ha el tudjuk érni (már az illetékes főhatóságnál kezdeményeztük), hogy a szerződéskötései kötelezettség a gyártásban közreműködő valamennyi vállalatra kiterjedjen.

További gondunk, hogy az anyagbiztosításban gazdaságossági megfontolásainknak nem mindig sikerül érvényt szereznünk. Ebben a kérdésben fordulatot akkor lehetne elérni, ha versenytárgyalást folytathatnánk a vállalatokkal megrendeléseink feladása időszakában. Ezen a területen – részben a fentebb említett nyersanyagbiztosítási gondok, részben az iparág viszonylagos monopolhelyezete miatt – gyors, látványos eredmények nem várhatók, annak ellenére, hogy vannak már ajánlkozó vállalatok is, de sajnos ezek az ajánlkozások ma még többnyire nem esnek egybe a mi igényeinkkel. Ennek ellenére keresnünk kell a megoldást, a kedvezőbb lehetőségeket, szélesebb körű piackutatást kell végeznünk, elsősorban a közép- és kisvállalatok, valamint a szövetkezeti ipar irányában.

Gazdasági tevékenységünk másik nagy területe, a csapatgazdálkodás – ahol az anyagbiztosításnak az előbbiekben vázolt nehézségi foka kevésbé érződik – összességében kiegyensúlyozottnak mondható. Az anyagi és pénzügyi feltételek megfelelő keretet adnak ahhoz, hogy az állomány kifogástalanul öltözködjék. A parancsnokok és hadtápszervek többsége kezdeményezően és hozzáértően kiaknázza ezeket a lehetőségeket a katonákról való gondoskodás érdekében. Ugyanakkor céljaink megvalósítását bátrányosan érinti, hogy a katonai szervezetek az utóbbi években 35–40 millió forinttal többet számítottak és használtak fel az őket jogosan megillető keretekenél, a szolgáltatási tételekről pedig aránytalanul magas összegeket vontak el anyagbeszerzés céljára.

Ellenőrzéseink során – a felsoroltakkal összefüggésben – azt tapasztaltuk, hogy a katonai szervezetek egy részénél a tervező munka nem az összefüggések mélyreható elemzésére, hanem a pillanatnyi felületes elképzelésekre, sőt az esetek többségében a realitásokat mellőző eltúlzott igényekre alapoz. Szinte általános gyakorlattá vált, hogy olyankor is új ruhába öltöztetik az állományt, amikor annak az indokoltsága megkérdőjelezhető. Újabban a még jó állapotban levő, de használt ruhaneműnek nincs becsülete egyes katonai szervezeteknél. Nagy mennyiségben adnak le elfekvő vagy selejtezésre váró készletekért még használható anyagokat és helyettük újat igényelnek. Ennek ellenére az effajta „kiszletfrissítés” a katonák megjelenésében nem érzékelhető, mert a felhasználás többnyire pazarló módon megy végbe és a ruhanemű karbantartásáról is elhanyagolják.

A negatívumok sorában aláhúzottan szükséges megemlíteni, hogy a korábbiakhoz és az őket illető jogos mennyiséghez képest visszaesett a katonák tiszta ruhával való ellátása. A szolgálat a szükséges textiltisztító kapacitással és anyagi fedezettel rendelkezik. Ezt azonban a katonai szervezetek általában nem használják ki, sőt igényeiket egyes időszakokban kifejezetten visszafogják. A helyszínen, de a leadott szennyes láttán a textiltisztító üzemegységeknél is meggyőződünk arról, hogy a ruhanemű váltása messze elmarad a követelményektől. Széles körben elterjedt az a vélemény, hogy a katonák nem igénylik, nem élnek ezzel a lehetőséggel. Valójában azonban ez a probléma a fedezet egy részének más irányú felhasználására és a követelménytámasztás hiányára vezethető vissza.

E problémák ismeretében irányozzuk elő a csapatgazdálkodás központi befolyásolásának erősítését, szélesítve egyben a közbecső tagozatok beavatkozásának anyagi eszközökkel aláramasztott lehetőségét is. A halasztást nem tűrő kérdésekben, nevezetesen az illetmények felszámításának és felhasználásának megszigorítására kényszerpályákat alakítottunk ki, amelyek várhatóan a terv-

fegyelem erősítésére is kihatnak. A normákat úgy állapítottuk meg, hogy azok feszebb készletgazdálkodásra készítsék a katonai szervezeteket. Ugyanakkor a seregtettek tartalékait a korábbiaknál magasabb összegben határoztuk meg annak érdekében, hogy a terven felüli szükségleteket saját hatáskörben képesek legyenek finanszírozni. Mindezek mellett megszerveztük a tervezési és elszámolási alapadatok számítógépes feldolgozását. Ily módon lehetőségünk nyílik arra, hogy a költségvetési előirányzatokat ellenőrzöttan igazoljuk vissza és a felhasználásról szorosán elszámoltassuk a katonai szervezeteket.

Munkánkat ezzel nem tekintjük befejezettnek. A tervidőszak hátralevő éveiben elvégezzük gazdálkodási rendszerünk átfogó korrekcióját. Ezen belül is kiemelt figyelmet fordítunk a számviteli és információs rendszerünk továbbfejlesztésére, amely a természetes idők jegyeitől még nem tudott megszabadulni és emellett a gazdálkodás hatékonyságát anyagi ösztönzéssel is elő kívánjuk segíteni. A tett és tervezett intézkedések csak akkor hozzák meg a kívánt eredményt, ha a szemlélet is bizonyos vonatkozásokban megváltozik. Itt mindenekelőtt arra gondolunk, hogy nem szabad megtérni a realitásokat mellőző, eltulzott igényeket, megértetve mindazokkal, akiknek ebben szerepe van, hogy az egyenruházat előállításához szükséges nyersanyag-import súlyos terheket ró a népgazdaságra és ennek enyhítését a felhasználónak is kötelessége elősegíteni. Széles körben szükséges tudatosítani, hogy a ruhaneműt addig kell hordatni az állománnyal – természetesen rendszeres karbantartás mellett – amíg az használható, hogy a katonák járandóságát nem lehet fakultatív módon kezelni, ha a tiszta ruhaneművel való ellátás másként nem megy, azt kényszerpályán kell tartani.

Nem mentegetésként, de a reális megítélés szempontjából feltétlenül figyelembe érdemes, hogy az utóbbi években a katonai szervezeteknél a körülmények megváltoztak. A szolgálati idő csökkentése és az ezzel együttjáró fokozottabb leterhelés, többek között az intenzívebb kiképzés, a gyakorlatok és a népgazdasági munkák számának növekedése, a gyakoribb állományváltás és nem utolsósorban a végpontokon a kulcsfigurák, nevezetesen az alparancsnokok és az alegység szolgálatvezetők krónikus hiánya külön-külön és együttesen is növelte a szolgálat ellátásának nehézségi fokát. Ugyanakkor a ruházati szolgálatvezetők nagy része fiatal tiszt vagy tiszthelyettes, akik még nem rendelkeznek a szükséges tapasztalatokkal és gyakorlati jártassággal. Közülük csak a rátermettebbek képesek áttekinteni ezt a bonyolult helyzetet és úrrá lenni a nehézségeken. Talán azt sem felesleges mindezek mellett megemlíteni, hogy az eddig feltárt okok mellett a ruházati károknak is minden bizonnyal ezek a problémák a mélyebb gyökerei és a megoldás kulcsát itt kell keresni.

A háromszor hat hónapos kiképzési rendszert a vele járó megnövekedett feladatokkal és a fokozottabb igénybevétellel együtt tényként kell elfogadni. A személyi feltételek javulásával pedig csak fokozatosan lehet számolni. A szolgálatra nehezedő terheket és az ezzel összefüggő problémákat ezért mindenekelőtt a munka jobb megszervezése révén lehet és kell enyhíteni. Ehhez a parancsnokok és badtáphelyettesek nyújtsanak minden eddiginél hathatósabb és konkrétabb segítséget a ruházati szolgálat számára.

Az elmúlt időszakban a szolgálat hazai és nemzetközi kapcsolatai jelentősen kiszélesedtek. A társ fegyveres testületek, a ruházati ipar reprezentáns vállalatai és a kutatóintézetek részvételével műsüzaki-gazdasági társulást hoztunk létre a párhuzamosságok kiküszöbölése és erőink egyesítése céljából. Az együtt-

működésnek ez a formája nem régi keletű, ezért eredményeink ma még kezdetiek, vagy csak hosszabb távon éreztetik pozitív hatásukat. Lényeges azonban, hogy finanszírozási oldalról is megalapozott programmal rendelkezünk az egyenruházat fejlesztésére és a műszaki átvételi rendszer fokozatos korszerűsítésére.

A működés eddigi fázisában szervezeteinket a megváltozott feladatokhoz igazítottuk, nagyobb részt megszüntettük a fegyveres testületek egyenruházatában eddig meglévő indokolatlan különbségeket és ipari megrendeléseinket egymással összehangoltan végezzük. Legkézzelfoghatóbb eredménynek tekinthető, hogy a múlt évben átvettük a BM határőrség állományának ellátását és folyamatban van a kormányország átvétele is.

Úgy vélem, hogy ez a társulás megfelelő keretül szolgál a fegyveres testületek együttműködésére hozott HB határozat maradéktalan végrehajtásához. Együttes erővel, a munka ilyen jellegű megosztásával, egymás eredményeinek és tapasztalatainak hasznosításával a jövőben racionálisabban tudjuk feladatainkat teljesíteni.

Nemzetközi kapcsolataink is tovább erősödtek. Az 1978. évi prágai RSZF-i érrekezelés óta közös munkával elkészítettük az általános hadi öltözet és hadfelszerelés egységes követelményrendszerét. A Bolgár Néphadsereg ruházati szolgálatával együttműködési szerződést kötöttünk több fejlesztési téma együttes végzésére. Az elmúlt év áprilisában Budapesten került megrendezésre a baráti hadseregek ruházati szolgálat főnökeinek második értekezlete, ahol értékeltük az egyes hadseregek különleges ruházatait, nagy vonalakban felvázoltuk a fejlesztés további útjait, nagybani követelményeit. Ezek a rendezvények, a két és többoldalú konzultációk gazdag, munkánkban jól hasznosítható tapasztalatok megszerzésére nyújtottak lehetőséget.

Befejező gondolatként még azt kívánom elmondani, hogy a szolgálat tudatosan törekszik a párthatározatok megvalósítására, gazdálkodási tevékenységének javítására. Úgy itélem meg, hogy ez irányú munkánkra a sokasodó gondok és váratlan helyzetek ellenére több év óta a kiegyensúlyozottság a jellemző. Emellett vannak nagyon vaskos teendőink is. Működő rendszereinket kell oly módon finomítani, hogy a bennük végbemenő folyamatok még inkább a gazdaságosság irányába hassanak. Terveinkben pedig szélesedő mértékben kell helyet kapniuk az olyan megfontolásoknak, amelyek nem növelik, hanem ellenkezőleg, csökkentik a tárca, ezen keresztül az állami költségvetés amúgy is növekvő terheit.